

Tartalom

Eredendően a munka teremti az értéket, de a munkát hatékonyabbá téve számos más tényező is hozzájárul ehhez: a tőke, a menedzsment, stb... A termelés hasznának felosztása: ki mindenki részesedik még belőle a dolgozókon, a közvetlen értékteremtőkön kívül? Mik határozzák meg a munka eredményét? Az erőfeszítés, a képességek és a körülmények. A munka piaci ára, és egyéb lehetőségek a munka díjazására.

Megjegyzés

9 oldal, 3100 szó és érthető. Elvi szempontból az a legérdekesebb benne, hogy a munka az értékteremtés alapja – de az egyéb tényezők is igen fontos szerepet játszanak. Gyakorlati oldalról pedig a haszon felosztásának húsbavágó kérdése, a munka díjazása miatt érdemes elolvasni. Ezúttal is igyekszem gyakorlatiasan közelíteni a problémához.

Értékteremtés

(Azonosító: 093; Változat: 01)

Pozíció a műben

Előszó

A világ működése

Bevezetés

Elvek

Alapok

Élet

Elme

Ember

Társadalom

Csoportok

Politika

A gazdaság elmélete

Versengés és együttműködés

Racionalitás és önzés

Iparizált világunk

Tulajdon

Preferenciák és hasznosság

A piac alapjai

A piac előnyei

A piac elvi korlátai

A piac gyakorlati hiányosságai

Ár és érték

Specializáció és standardizáció

Gazdaságpolitika, makroökonómia

Közgazdaságtan

Pénz és hitel

Értékteremtés

A gazdaság gyakorlata

Kultúra

Etika

Egység

Program

Az ember élete

1. Ár, érték, értékteremtés	2	—
2. A haszon felosztása	4	
3. A munka eredménye és ára	8	1

1. Ár, érték, értékteremtés

Az ár és érték jelentését, összefüggését és kettősségét egy külön téma tárgyalja. Ezen kívül külön az értékekről is van egy másik téma.

Belőlük a legfontosabbak:

- Az **ár** azt jelenti, hogy valami mennyibe kerül.
- Az **értékek** általában véve a világ megbecsülendő, érvényesítendő dolgai. Konkrétabban és kicsit leegyszerűsítve, értékek azok a dolgok, melyek boldogságot okoznak. (Az értékekkel kapcsolatos főbb megállapítások, az 'Értékek' téma legfontosabb pontjai egyébként össze vannak foglalva az 'Ár és érték' témában.)
- Az árak és értékek hatással vannak egymásra, bizonyos mértékig együtt mozognak – de el is válnak egymástól.
- A **piaci érték** az árat jelenti, és nem ugyanaz, mint az *általában vett érték*.

Amikor az árat piaci értéknek nevezzük, azzal azt hangsúlyozzuk, hogy ha létrehozunk valamit, amit jó pénzért el lehet adni, azzal hasznosat teszünk, hasznosul a befektetett munkánk. A piaci érték ezen kívül egyértelműen mérhető, tudunk számolni vele – szemben az általában vett értékkel.

Ebben a témában az értékről elsősorban, mint piaci értékről lesz szó.

Az értékek egy részét a természet biztosítja számunkra, a másik részét viszont magunk hozzuk létre munka árán. Igaz ez az általában vett, nem kereskedett, boldogságot okozó dolgokra; ahogyan a napfényt ingyen kapjuk a természettől – míg mondjuk azért, hogy tiszta legyen a lakásunk, megdolgozunk. De így van ez a piacon kapható, beárazott áruk esetén is: ahogy a méhek ingyen porozzák be a gazdák gyümölcsfáit – viszont a gyümölcsöket leszedni már munkába kerül.

Minden hozzáadott érték tehát, vagyis amit nem a természettől kapunk, **eredendően munkából származik.** Azáltal jutunk boldogságot okozó, drágábban eladható dolgokhoz, hogy megdolgozunk értük, kézbe vesszük,

átalakítjuk azt, amit a természetben találunk: kitakarítjuk a lakást, leszedjük a gyümölcsöt, kibányásszuk, feldolgozzuk az érceket, gépeket építünk belőlük, és így tovább.

1

A képlet azonban ezúttal is összetettebb. Dolgozni ugyanis lehet jól és rosszul, és ha valaki hatékonytalanul használja fel a munkaerejét, dolgozik, de feleslegesen, azzal nem sok értéket állít elő. **Az értékteremtéshez tehát az is hozzájárul, ami növeli a munka hatékonyságát;** különösen a következők:

2

● **Menedzsment**

Az, hogy egy vállalatnak milyen a vezetése, nagyban meghatározza, hogy hogyan működik, jól vagy rosszul aknázza ki a rendelkezésére álló erőforrásokat, munkaerőt. A menedzsment tehát (ami egyébként szintén munka) a jó szervezés által jelentősen hozzá tud járulni az értékteremtéshez.

3

● **Tőke**

4

A munkaerő hasznosításának hatékonyabbá tételéhez a tőke is hozzájárul, mégpedig azáltal, hogy lehetővé teszi, hogy a vállalatok **munkaerőt béreljenek**, amit a vállalaton belül jobban ki lehet aknázni, mintha az emberek önállóan munkálkodnának.

5

Vegyük csak azt, hogy a vállalaton belül **gépekkel dolgozhatnak**, így például, egy drága vállalati markolóval felszerelve a munkások sokkal gyorsabban ki tudnak ásni egy gödröt, mintha csak a saját ásójukat és lapátjukat használhatnák. Ezen kívül a dolgozók **szakosodni is jobban tudnak**, mert az egyéb feladatokat a vállalat többi embere elvégzi helyettük.

6

Másfelől, a tőke segítségével lehet **megteremteni a termelés tárgyi feltételeit**, beszerezni mindazon kellékeket, melyek a munkaerő hatékony felhasználásához szükségesek.

7

Tőke nélkül tehát a vállalatnak mindent, ami a késztermék előállításához kell, kizárólag a tulajdonosok munkájának felhasználásával kellene előállítania – ami a mai viszonyok között a legtöbb esetben gyakorlatilag lehetetlen.

Itt érdemes kiemelni azonban, hogy mindazokat a tárgyi eszközöket is, melyeket a tőke segítségével szerez be a vállalat, különösen a termelésben használt gépeket, végső soron a munka hozza létre, azok munkája, akik kibányásszák hozzájuk az alapanyagot, feldolgozzák azt, alkatrészeket készítenek belőle, és így tovább.

8

● **Egyéb, a munka hatékonyságát növelő tényezők**

A menedzsmenten és a tőkén kívül más faktorok is emelik még a munka hatékonyságát, hozzájárulva az értékteremtéshez. Így

az **állam** is, mely többek között biztosítja a zavartalan termeléshez szükséges kereteket (jogrendszer, infrastruktúra, stb...), kezeli a piaci problémákat, igyekszik elősegíteni a gazdasági növekedést. Hasonlóan, az **oktatás**, az iskolarendszer is nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a munka több értéket hozzon létre.

* * *

Mindazonáltal, **az említett tényezők önmagukban, a munka nélkül, nem volnának képesek értéket teremteni**, ezek csak emelik a munka hatékonyságát. Hiába volna tehát a tőke, a menedzsment és a többi, ha nem volna, aki a munkát elvégezze. Ezt értem az alatt, hogy *eredendően* a munka teremti az értéket.

Még egy kiegészítés: az értékteremtéshez nemcsak úgy járulhat hozzá valami, hogy a **munkát hatékonyabbá teszi**, hanem úgy is, hogy a **mennyiségét emeli**. (Mondjuk, ha adott körülmények között a magasabb bérek miatt jobban megéri dolgozni.)

2. A haszon felosztása

Lássuk most, ki mindenki részesedik a (vállalati) termelés hasznából:

1) Dolgozók

Dolgozóknak azokat nevezem, akik **közvetlen értékteremtő munkát végeznek**: vezetik a traktort, a gyártósor mellett állnak, épületeket terveznek, könyvelnek a bankban, stb... A szellemi munkát végzők is ide tartoznak tehát – a menedzsment azonban nem, ők egy külön pontban szerepelnek.

Ha ezek az emberek önállóan próbálnának munkálkodni, akkor, a fentiek értelmében, a **munkaerejük** meglehetősen rosszul hasznosulna. Ezért aztán jellemzően inkább fogják magukat, és a munkaerőpiacon értékesítik, **eladják azt egy vállalatnak**, szervezetnek, piaci áron.

Ily módon a **dolgozók részesedését a vállalat hasznából alapvetően a munkaerőpiac szabja meg – nem pedig az, hogy a munkájukkal mennyi értéket állítanak elő**: ha magas a munkaerő kínálata a kereslethez képest, akkor a dolgozók

keveset kapnak, függetlenül attól, hogy a vállalatnak jól megy vagy rosszul. (Ez fordítva is igaz, de a mai, egyre inkább gépesített világban inkább az előbb eset a jellemző.)

1

A dolgozókon, a közvetlen értékteremtőkön kívül azonban sok mindenki más is részesedik a vállalati haszonból:

2) Tőke

A tőke termelési tényezőként szolgál felhalmozott vásárlóerő. Ahogy láttuk, a tőke segítségével a munka jobban hasznosul, hatékonyabbá válik a termelés – nem csoda tehát, hogy a termelés hasznából is kiveszi a részét.

2

Mi az, hogy **termelési tényező**? Általában két ilyen emlegetnek, a **tőkét** és a **munkát**, hogy ezek szükségesek a termeléshez, ezek felhasználásával lehet termelni.

3

De ha eredendően a munka teremti az értéket, akkor itt **miért vesszük be mellé a tőkét**? Nos azért, mert ahogyan azt fentebb érzékeltettem, a modern gazdaságban gyakorlatilag meg se lehet nélküle mozdulni, bérmunka igénybevétele, a termelés kellékeinek beszerzése nélkül nem lehet versenyképesen termelni.

4

A vállalat alapvetően kétféleképpen juthat tőkéhez: vagy úgy, hogy aki a tőkét adja, az a vállalat tulajdonosává válik, például részvénykibocsátás révén – vagy úgy hogy bérli a tőkét, magyarul hitelt vesz fel.

5

A **bérelt tőke részesedését** megint csak a piaci viszonyok, a hitelpiac határozza meg, az, hogy aktuálisan mekkorák a kamatok.

Lásd a 'Gazdaságpolitika, makroökonómia' témában, hogy a kamatokra azért az állam, a jegybank is jelentős hatással van; valamint a 'Pénz és hitel' témában, hogy a hitelezők előrébb állnak a kifizetési sorrendben, mint a tulajdonosok, először tehát az előbbieket jutnak a pénzükhöz.

6

Fontos jellemzője továbbá a **tőkének**, hogy **egyenlőtlenül van elosztva**, abban az értelemben, hogy kevesek tulajdonában áll, kevesen profitálnak belőle – viszont ők sokat.

Lásd még ehhez az 'Iparizált világunk' témában, hogy a termelékenység növekedésével, a gépesítéssel a tőke haszna emelkedik a munkaerőével szemben, a munkaerő-kereslet csökkenését, illetve, hogy mind több és olcsóbb árut állítunk elő. Lásd továbbá a 'Globalizáció' témában, hogy az szintén hozzájárul a tőke hasznának emelkedéséhez.

7

3) A vállalat tulajdonosai

Tulajdonosok lehetnek egyrészt a **tőkések**, akik a tulajdonrészért cserébe biztosítják a termeléshez szükséges tőkét, részvényeket vesznek, vállalatokat vásárolnak fel. De

8

nemcsak tőkésként lehet valaki vállalatulajdonos: ilyenek egyrészt az **alapítók**, akiknek lényegében csak egy jó ötletük van, alapítanak rá egy vállalatot, melynek egy részét a tőkéért cserébe átengedik másnak. És ott vannak még a **kisrészvényesek** is, akiknek csak egy kicsi tőkéjük van, laikusként próbálnak némi nyereségre szert tenni.

Lásd még ehhez a ‘Részvények, tőzsde, spekuláció’ témában az **intézményi befektetőket**, hogy részvényeket, tulajdonrészt nemcsak magánszemélyek szerezhettek, hanem jogi személyek, cégek, szervezetek, intézmények is.

A költségek (most beleértve a munkabéreket és a kamatokat is) levonása után fennmaradó haszon a tulajdonosoké, az ő hasznuk függ tehát az előállított piaci értéktől. (Ellentétben ugye az eddigi szereplőkkel, akiknek a munkaerő- illetve hitelpiac határozta meg a részesedését.)

Megérdemel még egy megjegyzést a **tulajdonviszonyok gyakori áttételessége és homályossága**. Mint említettem, cégek is lehetnek más cégek tulajdonosai, azonban ezeknek a cégeknek is vannak tulajdonosai. Így, végső soron, minden magánszemélyek tulajdonában áll – nem ritkán viszont csak meglehetősen áttételesen, több lépcsőn keresztül. Ez azért jó ezeknek az embereknek, mert elég jól **ki lehet kerülni vele az adókat, el lehet kendőzni a jövedelmeket és a befolyást.** (@@Jól mondom? Más indoka ennek?)

4) Menedzsment

A menedzsment tehát, mely szintén munka, a szervezésen keresztül növeli a hatékonyságot, hozzájárul az értékteremtéshez. Emiatt **jogosan részesedik a haszonból – viszont:**

Nagyfokú **hatalommal és szabadsággal bír** a szervezeten belül, beleértve a haszon elosztását is, és ezt kihasználva általában **aránytalanul nagy részesedést szerez meg magának.**

A vállalat tulajdonosai ennek ugye elvileg gátat szabhatnának, hiszen hatalmukban áll a menedzsmentet akár leváltani is, azonban, köszönhetően kiváltképp a részvénytársasági formának, **sok olyan tulajdonos van**, a spekulánsok, kisbefektetők, **akik a vállalat ügyeivel nem sokat foglalkoznak.** Másrészt, amikor a menedzsment **friss tőkét** akar bevonni, dönthet úgy, hogy azt **inkább hitelfelvétellel szerzi be, mintsem részvények kibocsátásával** – megkímélve magát új tulajdonosok bevonásától, illetve a régiek érdekeltségének növelésétől. (@@Jól mondom az utóbbit?)

Aztán, a **menedzserszakma**, különösen a komolyabb pozíciókat birtoklók köre, **meglehetősen belterjes**, szűk körű, zárt – ami tovább növeli a szabadságukat, a haszonból való részesedésüket.

Például azáltal, hogy így kisebb a verseny, illetve ha az egyik cégtől ki is raknák őket, találnak más pozíciót.

Minek köszönhetik ez a belterjességet? Elsősorban annak, hogy a **kapcsolatok** rendszerint nagyon sokat számítanak abban, hogy ki tud igazán feltörni, a belső körben pedig kevesen vannak. (A kapcsolatok – illetve a törtetés – szerepe aztán abban is lecsapódik, hogy nem ritkán kevésbé alkalmas emberek kapják meg a komolyabb posztokat.) De ott van az is, hogy az ilyen pozíciókra joggal vesznek fel inkább olyanokat, **akiknek már van tapasztalatuk a betöltésükben**, ilyen emberből pedig azért is kevés van, mert komoly pozícióból sincs sok.

Továbbá, a fentiekből az is következik, hogy a **nagyobb cégeknél nagyobb a menedzsment szabadsága, hatalma is**, részben a tulajdonosok nagyobb érdektelensége, részben a nagyobb fokú belterjesség miatt, illetve már csak a cég méretei okán is. β

Lásd még ide kapcsolódóan a ‘Vezető és beosztott’ témát.

5) Állam

Az állam is hozzájárul az értékteremtéshez – egyúttal szintén kiveszi a részét a haszonból.

Az erre vonatkozóak nagyrészt más témákban vannak kifejtve, **lásd** különösen az ‘Állam’ témát, abban az állam gazdasági szerepét, valamint a ‘Gazdaságpolitika, makroökönómia’ témát.

Itt csak röviden:

Fentebb utaltam rá, hogy az **állam** mikkel járul hozzá a **munkaerő hatékonyabb kiaknázásához, a termeléshez**: a gazdasági keretek biztosításával, a piaci problémák kezelésével, a gazdasági növekedés elősegítésével. Az állam ezen kívül maga is **szolgáltatót**, illetve **termelő vállalatokat tulajdonol**.

Másfelől az állam **adóztat** is, személyi és társasági jövedelemadó, ÁFÁ-t, és sokféle más adót szed, így részeltetve magát a termelés eredményéből. Ezzel nemcsak a gazdaság szereplőinek jövedelméből vesz el, hanem általában is fékezi a gazdaságot. A beszedett adók egy részét aztán másoknak juttatja, ezzel jövedelem-újraelszotást hajt végre.

A globalizált világ országainak a tőkéért folytatott versenye miatt azonban az állam a **tőkét** kevésbé meri sarcolni; valamint a **felsőbb rétegek** is jobban el tudják intézni, hogy **ne kelljen annyi adót fizetniük** – ez pedig a **dolgozók terheinek növekedésével jár**.

És ha már a hatékonyságról van szó, idézzük még fel a **korrupciót**, annak a hatékonyságot rontó hatását. **Lásd** erről is az ‘Állam’ témában, benne azt is, hogy nemcsak az államtól nyert hatalommal lehet visszaélni.

6) Oktatás

Szintén utaltam az oktatás szerepére az értékteremtésben: a képzettebb munkaerő értékesebb munkát tud végezni. De természetesen ez sincs ingyen, vagy az államon keresztül, vagy privátban az iskolák, tanárok is megkapják a részüket. (Jellemzően az érték megteremtéséhez képest előre.)

* * *

Hogy a dolgozókon kívül **a többi felsorolt szereplő is részesül a termelés hasznából, az tehát részben jogos**: a termeléshez szükség van az állam szolgálataira, az oktatásra, irányítani is kell valakinek a munkát, és az is jó, ha vannak vállalkozók, akik munkahelyeket teremtenek.

A gond azzal van, ha bizonyos szereplők, rétegek aránytalanul nagyot hasítanak ki a tortából, különösen, ha a **menedzserek** túl sokat tesznek zsebre, vagy, ha a **tőke** egyenlőtlen elosztása miatt az csak keveseket gazdagít.

Meg persze a **korrupció**, az általa elnyelt pénz is **baj**. Lásd továbbá idevágólag az 'Egyenlőtlenség' témát.

Erre fel **merül fel**, hogy ha közösségi tulajdonba lehetne venni a tőkét, ha ki lehetne küszöbölni a menedzsment aránytalan részesedését, akkor a dolgozók lényegesen többet kaphatnának. Ilyesmivel próbálkozott a **kommunizmus** – mely azonban látványosan **kudarcba fulladt**. Lásd az 'Ideológiák' témában, hogy milyen okokból.

Gyakorlatiasan szemlélve a kérdést, annyit lehet mondani, hogy **ha nem is igazságos, de** a rendszer működése, ezáltal a kisember jóléte szempontjából is **praktikus lehet a tőkének, a tulajdonosoknak, a menedzsmentnek megadni a részét, akár többet is, mint amennyi járna – de nem bármennyivel többet: mértéket kell szabni a kapzsiságnak**. Ez a hozzáállás annyiból is hasznos, hogy az említettek így is jól járnak, és ezáltal könnyebben elfogadják a mértéktartást, a haszon igazságosabb felosztásának jogosságát. (Meg annyiból is, hogy ebben a világban a jelek szerint sokkal többet nem is lehet elérni.)

Lásd ehhez az 'Érdekek' témában, hogy az érdekek erejét érdemes kihasználni; illetve az 'Egyenlőtlenség' témában, hogy teljes egyenlőtlenséget nem is igazán vár senki, amit az emberek várnak, az sokkal inkább a szolidaritás, a lehetőség az alapvető boldogulásra és az esély a felemelkedésre. Lásd továbbá a haszon felosztását illetően a fogyasztói és termelői többletről írtakat 'A piac alapjai' témában; valamint a belépési korlátokat, monopóliumokat, illetve a gazdasági járadékot 'A piac elvi korlátai' témában.

3. A munka eredménye és ára

1) A munka eredménye

Az, hogy a munka végül is mekkora eredményt produkál három dologból áll össze. (Itt most fizikai, eszmei, nem pedig pénzügyi eredményről beszélek.)

○ **Erőfeszítés**

Ez lényegében a kifejtett munka mennyisége. Az ember elsősorban erről tehet. (Illetve arról az erőfeszítésről is tehet, amit az adottságai, képességei fejlesztésébe, kibontakoztatásába fektetett.)

○ **Adottságok, képességek**

Ezek az ember belső tulajdonságai, melyek bizonyos külső körülményekkel együtt meghatározzák a munka hatékonyságát. Például ha egy laikus leül cipőt készíteni, az eredmény azonos erőfeszítés mellett lényegesen gyengébb lesz, mintha egy cipész tenné ugyanezt. (Ugyanazokkal a szerszámokkal ellátva.)

○ **Körülmények**

Körülmény sok minden lehet: elképzelhető például, hogy egy kiváló varrónő, jelentős erőfeszítés árán elkészít egy szép ruhát – a raktár azonban, amelyben azt tárolták, leég, a ruha megsemmisül: a jó képességek és a komoly erőfeszítés ellenére a munka mégis eredménytelenül végződik. Körülménynek számít aztán a fentebb bemutatott tényezők nagy része: az, hogy mennyi tőke segíti a munkát, milyen eszközök állnak rendelkezésre a munkavégzéshez, milyen a menedzsment, a munka szervezése, stb... (De a munka hatékonyságát befolyásoló tényezők nemcsak a körülményeken keresztül hathatnak: az oktatás például a képességeket fejleszti.)

Az adottságok és a körülmények is meglehetősen egyenlőtlenül és igazságtalanul vannak elosztva.

Merthogy például van, aki jobb ésszel lett megáldva, más kevésbé; az egyik embernek leég a raktára, a másiknak nem; illetve egyesek olyan országba születtek, ahol van tőke és termelőeszközök, valamint a termelést segítő stabil állam, infrastruktúra, oktatás, stb... – mások viszont kevésbé szerencsések.

2) A munka piaci ára β

Az ember, piaci körülmények között, ennyit kap a munkájáért, annak eredményéért. Ez a munka pénzügyi eredménye.

Mik határozzák ezt meg?

- **A munka fizikai, eszmei eredménye**, illetve az azt meghatározó, az imént bemutatott tényezők

Mivel hogy egy jó cipőt általában jobban el lehet adni, mint egy rosszat.

- **A piaci viszonyok**

Melyek ismét csak nem rajtunk múlnak.

Egy jó cipőt sem feltétlenül lehet ugyanis könnyen eladni: lehet, hogy sokan gyártanak jó cipőt, nagy a konkurencia, a kínálat; és lehet, hogy az emberek inkább szandálban járnak, vagyis alacsony a kereslet. A piaci viszonyoktól is nagyban függ tehát, hogy mennyi pénzt kapunk a munkánkért.

Az elmondottakból látható, hogy a munka díjazását meglehetősen egyenlőtlen ségek, igazságtalanságok illetve bizonytalanság jellemzi.

Bizonytalanok például a körülmények, hogy leég-e a raktár, és a **piaci viszonyok** is, hogy mekkora lesz a konkurencia és a kereslet, amikor majd el akarom adni a munkám eredményét. (Illetve figyeljük meg, hogy amikor az ember önellátásra termel, akkor piaci bizonytalansággal nem kell szembenéznie, tudja, hogy, amit megtermel, az lesz az övé.)

Lásd ehhez 'A piac gyakorlati hiányosságai' témában a bérek egyenlőtlen ségeinek összefoglalását, aminek az itt elhangzottakon kívül más okai is vannak, így a termelékenység növekedése, a gépesítés, ami a munkaerő piacképesekre és piacképtelenekre történő kettészakadásával jár.

3) Lehetőségek a munka díjazására

A **piaci díjazást** az előbb láttuk, ez a legjellemzőbb. Több előnye is van neki, viszont eléggé igazságtalan.

Előnye neki, hogy nem kell a teljesítményt, az erőfeszítést külön méricskélteni, a piac ezt automatikusan elvégzi. Ezen kívül, ha az ember annyit kap, amennyiért el tudja adni a munkáját, az ösztönöz is: a piachoz való alkalmazkodásra, a képességek kiaknázására, fejlesztésére, az erőfeszítésre.

De a piaci díjazáson kívül is elképzelhető **még néhány lehetőség.**

- A **munka eredménye** szerinti díjazás

Ekkor a piac nem befolyásolja a díjazást, az ember annak függvényében kapja a jutalmát, amit a munkájával létrehozott. (Amiben azonban az erőfeszítés mellett a képességek és a körülmények továbbra is benne vannak.) Ez történik például, ha az ember magának dolgozik.

- Az **aktuális erőfeszítés** szerinti díjazás

Ez lenne, ha csak azt vennénk figyelembe, hogy az adott feladat elvégzése során az ember mekkora erőfeszítést tett.

- Az **összes erőfeszítés** szerinti díjazás

Ebbe az előbbin kívül a képességek fejlesztésébe fektetett erőfeszítés is beletartozik. Ez volna a legigazságosabb, hiszen, mint említettem, az ember elsősorban az erőfeszítéséről tehet, és elég ösztönző is volna. Viszont az erőfeszítést magát mérni nem volna egyszerű.

- A **névleges részvétel** szerinti díjazás

Itt meg csak az számít, hogy az ember névleg részt vesz-e a munkában, megjelenik-e a munkahelyén. Nagyjából ez volt a szocializmus kapun belüli munkanélkülisége.

Ha már itt tartunk, nem árt tudni az úgynevezett **teljesítmény-** és **eredményfelelősségről**. Az előbbi azt jelenti, hogy ha az ember bizonyos teljesítményt, erőfeszítést kifejt, azzal teljesíti a kötelezettségét, függetlenül attól, hogy az eredményre vezet-e. Ilyen az, amikor a tanárt a leadott órák után fizetik – függetlenül attól, hogy a diákok aztán átmennek-e a vizsgán. **Eredményfelelőség** esetén ellenben a kötelezettnek eredményt kell produkálnia. Ilyen, például, ha egy építőipari vállalkozással szerződünk egy új lakás megvásárlására: ha

az csak megpróbálta felépíteni azt, de nem sikerült, akkor nem kell kifizetnünk az árát. (@@Jobb példa? A teljesítményfelelősséget így nevezik? Még valamit ezekről?)

Végül ejtsünk még pár szót arról, **amikor valaki kis erőfeszítéssel nagy hasznára tud lenni másoknak**; mint a mozisztár, aki játékával sokmillió nézőt szórakoztat; vagy a kutató, aki felfedez és szabadalmaztat valami olyat, ami tömegeken segít, mondjuk a rák gyógyszerét. Mindketten **rendkívüli összegekhez juthatnak** ezáltal, ami sokkal több annál, mint amennyit a befektetett erőfeszítésük alapján megérdemelnének.

Az ilyesmi természetesen **igazságtalan** – ugyanakkor azt sem lehet mondani, hogy a vásárlók a másik oldalon rosszul járnának, hiszen önként fizetnek a szórakoztatásért és a gyógyszerért – csak éppen olcsóbban is megúszhatnák, ha a sztár és a kutató csak a munkájukkal kiérdemelt pénzt kapná. De miért kapnak mégis többet? Azért mert **tömegeket szolgálnak ki**, és teszik ezt **kvázi monopol helyzetből**: a kutató azért mert övé a felfedezés és a szabadalom, a színész pedig valamelyest a képességei miatt is, de főleg azért, mert a neve márkanévvé vált, a nézők miatta mennek be a moziba. (Meg azért is, mert nehéz versenyre kelni a drága, látványos filmekkel.)

Ha úgy érzed, kaptál valamit ettől a könyvtől, kérlek, küldd el cserébe a véleményed.

Klikkelhető linkek (Word-ben a Ctrl-t nyomni közben):

[Kérdőív](#) – [Fórum](#) – [Email](#)

Valamint, ha tetszett, oszd meg ezt a témát a Facebook-on.

Klikk a gombra (Word-ben a Ctrl-t nyomni közben):

